

תכנון לימודים בחינוך המיוחד

מבוסס על:

1. תמצית של טיוטת חוזר מנכ"ל, תכנון לימודים בבית ספר לחינוך מיוחד, תשס"ז, דליה טל (מפקחת ארצית על תכנון פדגוגי בח"מ), דורית לשם (מדריכה ארצית) וחברי הועדה לתכנון לימודים בח"מ. [http://www.orianit.edu-
doc.%20תכנון%20לשוני-n/negev.gov.il/matiakg/cp/homepage/regFiles](http://www.orianit.edu-
doc.%20תכנון%20לשוני-n/negev.gov.il/matiakg/cp/homepage/regFiles)
2. מסמך התח"י, משרד החינוך [http://www.orianit.edu-
pdf.%20תחי-טוב%20השילוב/negev.gov.il/matiakg/cp/homepage/regFiles](http://www.orianit.edu-
pdf.%20תחי-טוב%20השילוב/negev.gov.il/matiakg/cp/homepage/regFiles)

משרד החינוך
מנהל פדגוגי, האגף לחינוך מיוחד

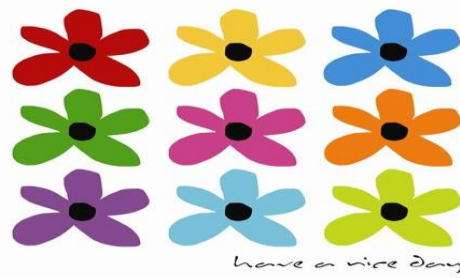
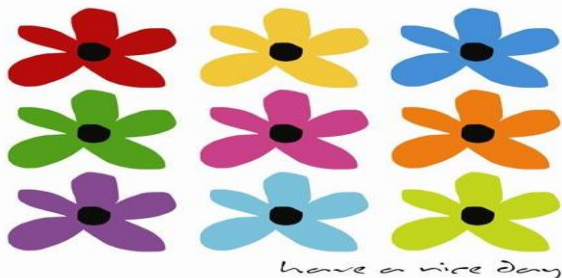
תכנון לימודים במסגרת לחינוך מיוחד הוא תהליך מורכב-

- בשל **השונות** הרבה הקיימת בין התלמידים
- בשל **רמות התכנון** הרבות (ארצית, בית ספרית, כיתתית, קבוצתית, אישית)
- מטרת התהליך, לקדם את התלמידים מבחינה אקדמית, חברתית, ורגשית ולהכינם לחיים עתידיים כבוגרים המשתלבים ומשתתפים בחברה ובקהילה

• תכנון לימודים בבית ספר לחינוך
מיוחד יתבסס על תכנית הלימודים
בחינוך הרגיל

• תוך ביצוע התאמות, שינויים וחלופות
בתכנית בהתאם לתפקוד התלמידים

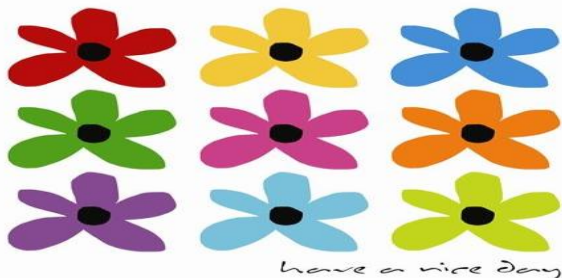
תכנון לימודים בחינוך מיוחד, נעשה על פי ההנחיות בחוזר מנכ"ל סו/3(א), כ"ט התשרי התשס"ו, 1 בנובמבר 2005, סעיף 3.1 בנושא ארגון העבודה הפדגוגית, יכלול אסטרטגיות לשינויים והתאמות כמפורט להלן:

- **התאמה** (accommodation) – שינויים בדרך בה יוצג חומר לתלמיד. כמו למשל, הגדלה של חומרי הוראה כתובים, הצגת חומרי הוראה בתוספת כיתוב של סמלים מוסכמים, שילוב מערכות הגברה בכיתה.
- **שינוי** (modification) – שינויים בתכנים של תוכנית הלימודים. למשל, הפחתה (contraction) של חלק מהחומר הנלמד או הרחבה (expansion) של החומר, המתבטא בתוספת של נושאי משנה.

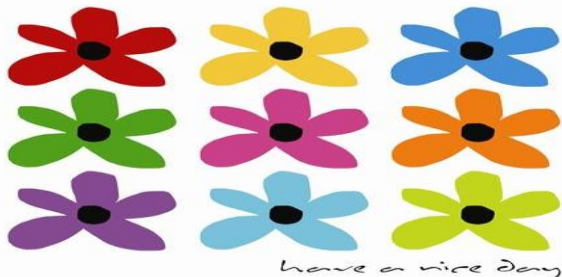

- **חלופה** (alternative) – הוספה של מקצוע או נושא ייחודי שאינו מופיע בתוכנית הלימודים של החינוך הרגיל, אשר נדרש בשל מאפיינים ייחודיים של התלמידים. למשל, תוכנית לימודים בתחום של עצמאות אישית.

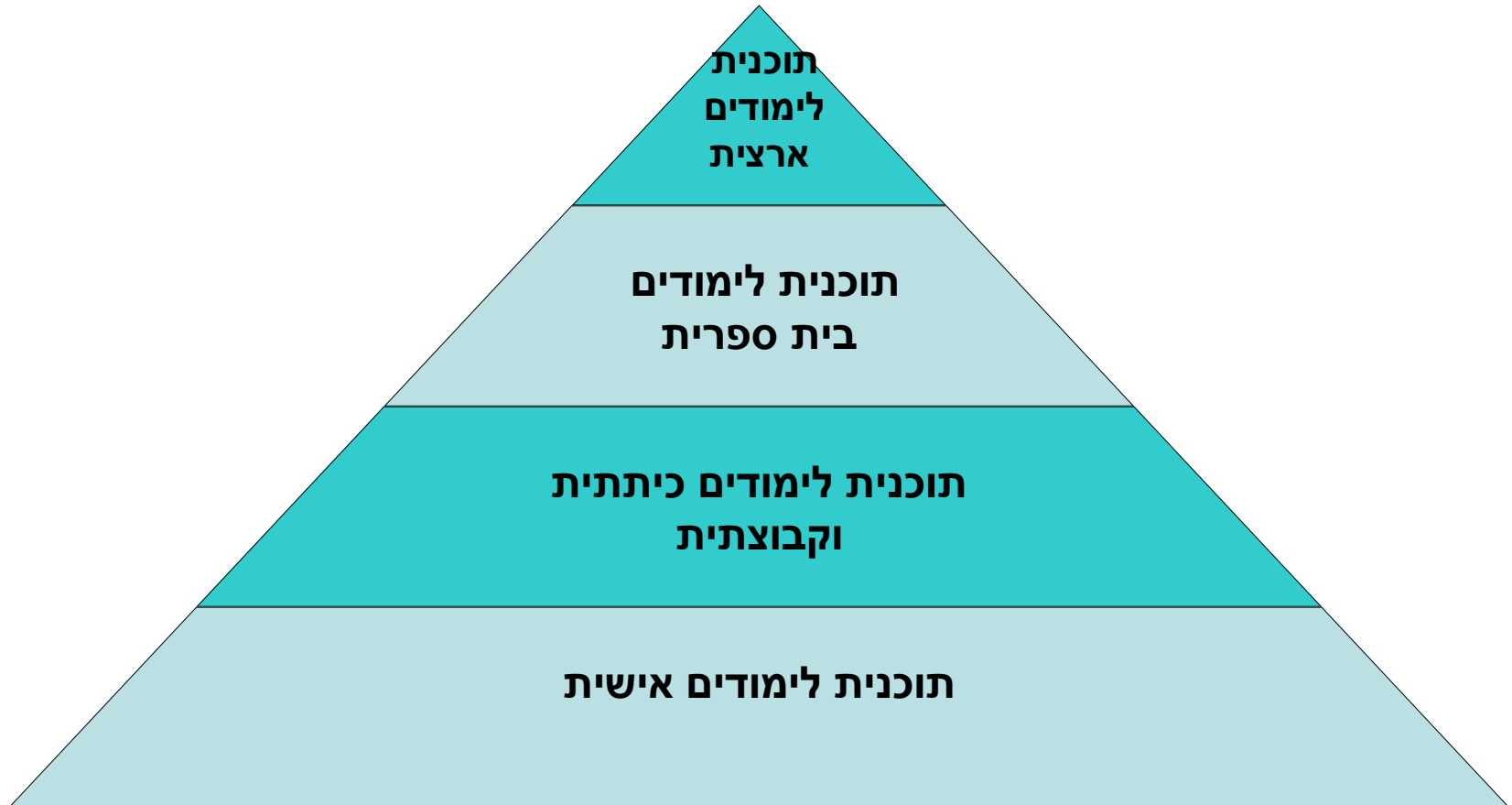
- אסטרטגיות אלו יילקחו בחשבון בהפעלת שיקולי דעת ברמת תכנון הלימודים בכיתה וגם ברמת תכנון נושא או שיעור או פעילות חברתית מכל סוג שהוא. תיעוד הצרכים האישיים, בהתייחס לאסטרטגיות אלו יעשה בתוכנית החינוכית היחידנית (תח"י).

- ככל שרמת התפקוד הקוגניטיבי של התלמידים חורגת מהנורמה כמות ההתאמות והחלופות שתידרשנה תהייה רבה יותר ביחס לבני גילם. ברם, הסתמכות על תכנית הלימודים הרגילה תהווה בסיס רעיוני לתכנון ותסמן למורה את כיווני התכנון.

רמות תכנון לימודים

מיפוי התפקוד הנוכחי של התלמיד

תבחינים להערכה של תח"י

הצגה של התלמיד-

*רקע, פרטים רלוונטיים אודות התלמיד.

תפקוד התלמיד-

*התייחסות למקורות מידע מגוונים (מגוון דוחות, תח"י משנה קודמת)

*מיפוי רמת תפקוד התלמיד באופן ברור ובלשון תפקודית (פרופיל)

תבחינים להערכה של תח"י- 2

• מטרות ויעדי התוכנית:

- * הלימה בין הפרופיל למטרות
- * הלימה בין המטרות ליעדים
- * ניסוח בהיר, בשפה ברורה ובמונחים התנהגותיים, בראייה עתידנית של התלמיד.
- * דירוג לוגי בין היעדים.
- * מייצגים את צרכיו הייחודיים של התלמיד בהלימה לגילו ולתוכנית הלימודים.
- * התייחסות למוקדי כוח של תלמיד, בתחום הידע, ההתנהגות, העדפות וכישרונות ושימוש בהם בקביעת המטרות, השיטות והאמצעים.
- * התאמה בין המטרות למשאבים הקיימים במסגרת החינוכית, אשר יאפשרו ביצוע התוכנית כמתוכנן.

תבחינים להערכה של תח"י

שיתוף התלמיד-

- התלמיד משתף בציפיותיו לגבי המטרות וההתאמות הנדרשות.
- מגלה הבנה לגבי הכתוב בתוכנית וההשלכות לגבי השתתפותו בתוכנית הלימודים של הכיתה.
- מביע עמדתו לגבי השגת המטרות, במפגשים קבועים במהלך שנת הלימודים.

שיתוף ההורים-

- מוסרים למחנכת את כל המידע הרלוונטי: אבחונים דוחות, יכולות וקשיים, התנהגות בבית ובחברה.
- מציעים הצעות יישומיות לגיבוש התוכנית וייחודיותה.
- מקיימים דיון עם מחנכת לאורך השנה על התקדמות התלמיד.
- מקבלים לידם דו"ח הערכה מסכמת ומעבירים הערות / הארות בכתב לביה"ס תוך התייחסות למטרות המשך לשנה הבאה.

עבודת צוות בין מקצועי

- קיום ישיבות צוות בהשתתפות הצוות הבינמקצועי (כל המורים / המטפלים המלמדים את התלמיד).

נהלי עבודה

- קיום נהלי עבודה שגרתיים וקבועים לתכנון, דיון, מעקב והסקת מסקנות אופרטיביות.

לוח זמנים

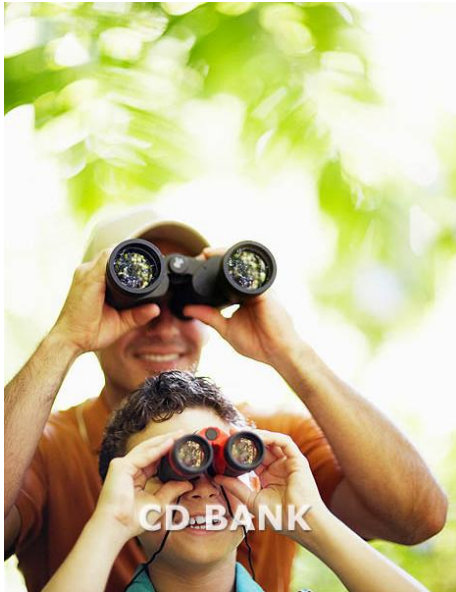
- עמידה בלוח זמנים (בשלבי הכנה, גיבוד, ביצוע ויישום)

תיעוד

- כתיבת המסמך כנדרש ושמירה בביה"ס.

מה מודגש?

שיתוף הורים

• שיתוף תלמיד

• עבודת צוות בין מקצועי

על מה עוד לשים דגש?

- קשר לתוכנית הכיתתית/
בית ספרית/ ארצית

- ייחודיות ומתן מענה
לצרכים ייחודיים של
התלמיד, לגילו ולתוכנית
הלימודים.

- אפקטיביות התוכנית- נוחה
לעבודה, יישומית, ניתנת להשגה
(משפיעה, מושגת....)

הצעה: תכנון לימודים ברמות השונות

תוכנית אישית

מטרות ייחודיות
עונות על הצרכים
הייחודיים של התלמיד,
מה הקושי העיקרי
שמפריע להתקדמותו?

לשתף תלמיד והוריו,
מול העיניים בכל
שיעור...

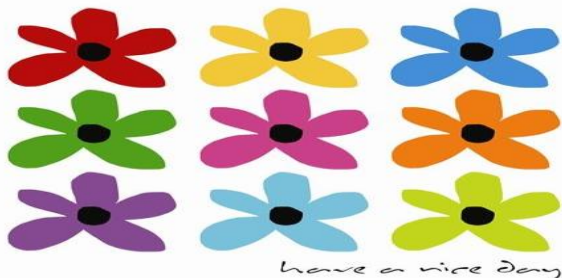
תוכנית קבוצתית

המטרות
המשותפות
לקבוצת
תלמידים
בכיתה,
תוכנית
עבודה
לקבוצה

התוכניות הכיתתיות-

המטרות,
הטקסטים
הנושאים
המשותפים
לכלל הכיתה
בהתבסס על
תוכנית
הלימודים
הארצית

- בתכנון לימודים בחינוך מיוחד יתוכנן הקשר בין תכנית הלימודים האישית לתכנית הלימודים הכיתתית, כדי שתכנית הלימודים האישית תיושם כמתוכנן. הידוק קשר זה יבוצע על ידי בדיקת התכנית הכיתתית לאחר סיום כתיבת התל"א ויצירת תוספות ושינויים בסביבה הלימודית, בשיעורים ובטיפולים כגון: ארגון מחדש של קבוצות הלמידה, תוספת של נושאים ויחידות לימודים, שינויים בל"ז - כל זאת בהתאם לתוכנית האישית של כל אחד מתלמידי הכיתה.

תוכנית כיתתית

שם התוכנית: הבנה והבעה תאריך: 9/09 מחברי התוכנית:

רציונל: תוכנית בחינוך לשוני – הבנה והבעה בהתאם לתוכנית הלימודים בחינוך הרגיל במקצוע עברית.

תהליכי הערכה	הודמנויות למידה והתאמות כולל התייחסות דיפרנציאלית	ציוני דרך (יעדים) על פי תחומי החינוך הלשוני:	מטרות לימודיות בזיקה לנושא הנלמד	פריסת תכנים רעיונות ומושגים	לו"ז
<p>מבחן בסוף כל מחצית קב' 3: מבחן מנוקד.</p>	<p>קב' 1+2: הטקסטים: הלוויתן הביישן, רגל מעץ, תולעי מחשב, מוסיקה במקום אקמול, מזל של כלב, מתוך: קב' 3: הקראת הטקסטים כהטרמה, ניקוד הטקסטים.</p>	<p>האזנה ודיבור: *האלנה ממוקדת בדגרי אחרי* *מצק אחרי רצ' הדגרי*</p> <p>כתיבה: *כתיבת תשובות פאלות*</p> <p>קריאה: *קריאה קולית שופת ורהוט* הפנת משעות אליוה פ* טקסטי* *שיוש במקדמי האראון בטקסט* פציאת מידע דרוש. הפנת המשעות הסמו'ה: הפנת מטרת הטקסט,</p>	<p>א. 1. התלמידים יכתבו ת.ז לטקסט, וידעו לנסח במשפט אחד את נושא הקטע ופרטי תעודת בזהות שלו.</p> <p>2. התלמידים יבחינו בין דעה לעובדה</p> <p>3. התלמידים יכירו סוגי כותרות ויבחינו ביניהן. התלמידים ידעו לנמק במשפט מהו סוג הכותרת.</p> <p>4. התלמידים יכירו סוגי טקסטים ויבחינו ביניהם.</p> <p>ב. 1. התלמידים יכירו מבנה של מטלות-שאלה, הוראה, היגד וידעו להבחין בין חלקי המטלה.</p> <p>2. התלמידים יענו באופן ממוקד ועניני על שאלות מורכבות</p>	<p>א. שרופ קריאה ת.ז לטקסט</p> <p>עובדה ודעה הכותרת</p> <p>תפקיד המירכאות</p> <p>סוגי טקסטים: מידעי, סיפורי- תיאורי, טיעוני – שכנועי, הפעלה.</p>	<p>ספט' נובמ' דצמ' מרץ</p>
				<p>ב. שאלות ותשובות</p>	<p>ינואר</p>

מטרה	יעדים ומדדי הצלחה	לוח	אמצעים ומשאבים	הערכה
<p>1. יקרא קריאה מדויקת ומבוקרת טקסט ברמת כיתה סוף ד'</p>	<p>1.1 יקרא קריאה מדויקת, אחוז שגיאות נמוך מ 10% בטקסט ברמת כיתה ד. 1.2 יקרא קריאה מדויקת, אחוז שגיאות נמוך מ 7% שגיאות 1.3 יקרא קריאה מבוקרת, יתקן טעויות, יתייחס לסימני הפיסוק. יקרא שוב אם לא הבין.</p>	<p>עד ינואר עד יוני</p>	<p>עבודה עם טבלת צרופים בשיעורי הבנה והבעה פירוק מילים מהטקסט למרכיבים, כתיבה תוך כדי הגייה עבודה על מודעות לצורך בקריאה מבוקרת, עצירה בכל קטע, ווידוא הבנה, קריאה חוזרת לפי צורך, תיקון טעויות תוך כדי הקריאה, התייחסות לסימני הפיסוק בקריאה. לוודא שבכל יום קורא לפחות טקסט אחד, קריאה דמומה או קולית (עם המורה).</p>	
<p>2. יכתוב תשובות לשאלות מורכבות, תוך שימוש בסימני פיסוק, ותוך בקרה על הנכתב.</p>	<p>2.1 יכיר את סימני הפיסוק: יכיר וישתמש בסימן הפיסוק נקודה, סימן שאלה, סימן קריאה, נקודותיים ופסיק, ויעשה בהם שימוש. 2.2 יכיר את מרכיבי השאלה המורכבת, יזהה אותם בשאלה, יענה תשובה נכונה ומלאה לשאלה מורכבת, תוך שימוש בסימני הפיסוק המתאימים.</p>	<p>עד ינואר עד יוני</p>	<p>כתיבת ושימוש במחווך לכתיבת תשובה הכרת מרכיבי שאלה, מרקור התנסות במתן תשובות לשאלות בהבנה והבעה, בתנ"ך ובגיאוגרפיה.</p>	

פריסת יעדים כיתתית בחינוך לשוני והתאמות

תחום:	קבוצה מספר 1	קבוצה מספר 2	קבוצה מספר 3	התאמות
האזנה ודיבור	שמות:	שמות:	שמות:	קב' 1: הקראה תוספת זמן ניקוד
	יעדים:	יעדים:	יעדים:	
כתיבה	שמות:	שמות:	שמות:	קבוצה 2: הקראת שאלות מורכבות לוודא הבנה של השאלה
	יעדים:	יעדים:	יעדים:	
קריאה	שמות:	שמות:	שמות:	
	יעדים:	יעדים:	יעדים:	

תוכנית קבוצתית – קבוצה א

הערכה	הזדמנויות הלמידה	מטרות	הנושאים/ הטקסטים
	<p>בכל טקסט עבודה בהוראה הדדית על פי אן בראון: קריאת כותרת, ואיורים ניבוי והשערות, חלוקה לפסקאות, קריאה קולית של כל פסקה, סיכומה (הנושא, הרעיון, הרצף), שאילת שאלות על הטקסט, כולל על מסקנות, הכללות).</p> <p>איתור מילים לא מוכרות והבנתם מהקשר. עבודה פרטנית, כל תלמיד ברמה המתאימה לו: הוצאת מילים מהטקסט עבודה על שאלות בכתב בעקבות הטקסט.</p> <p>הקניית מרכיבי ומבנה הסוגה, זיהויים בטקסט כתוב, בניית/ שימוש בכרטיס ניווט, תרגול הכתיבה בהקשרים שונים, התנסות וטיוט.</p> <p>(לפחות 3 טקסטים לכל סוגה).</p> <p>הקניית סימני פיסוק, תפקידם ודרכי השימוש בהם.</p> <p>הקניית מילות קישור ושימוש בהם.</p> <p>הקניית מרכיבי התשובה התקנית, תרגול בכתיבת תשובות.</p> <p>הכנת כרטיס ניווט למתן תשובה, התנסויות וטיוט.</p>	<p>1. קריאה מדוייקת ומבוקרת של טקסט קולי ברמת כיתה ז</p> <p>2. הבנת משמעות סמויה בטקסט: z</p>	<p><u>ספרות</u> הטקסטים- הצדיק הכפרי סוכת שלום סיפור הסטורי חנוכה(משוכתב) מגילת אסתר משוכתבת טקסט מידעי על פסח- טקסט על אנה פראנק טקסט על מגילת העצמאות טקסט משוכתב – מגילת רות.</p> <p><u>הבנה והבעה</u> הלוויתן הביישן, רגל מעץ, תולעי מחשב, מוסיקה במקום אקמול, מזל של כלב,</p>

לסיכום

- תוכניות אישיות ממוקדות (שקופות להורים ולתלמיד)
- תוכניות כיתתיות מבוססות על תוכניות ארציות
- קשר ברור בין התוכניות האישיות לכיתתיות:
- תוכנית קבוצתית/ פריסת יעדים/ פריסת התאמות.
- פירוט בתוכנית האישית הזדמנויות למידה מפורטות – כולל הטקסטים, פירוט בתוכניות הכיתתיות – התייחסות דיפרנציאלית, התאמות, קבוצות.

בהצלחה!